

Til: Universitetsstyret
Fra: Universitetsdirektøren

Sakstype: Vedtakssak
Møtesaksnr: V-sak 49/22
Møtenr: 7/2022
Møtedato: 6. desember 2022
Notatdato: 30. november 2022
Arkivsaksnr:
Saksansvarlig: Randi Halveg Iversby
Saksbehandler: Karin Ytterlid, Elin Holmstrøm Frøshaug, Randi Halveg Iversby

Innføring av institusjonell rettighetspolitikk (Institutional Rights Retention Policy, IRRP)

Hovedproblemstillinger i saken

[UiOs strategi for åpen tilgang](#) ble fremlagt i Universitetsstyret 6. september.

Et av målene i strategien er:

UiO skal legge til rette for at kravene om åpen publisering skal kunne oppfylles ved egenarkivering (det grønne sporet og en institusjonell rettighetsstrategi).

Innføring av en institusjonell rettighetspolitikk er en oppfølging av dette.

Hovedproblemstillinger

Kravet om full og umiddelbar åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner kan ikke oppfylles uten en rettighetspolitikk som sikrer at også artikler publisert i lukkede tidsskrifter blir egenarkivert i det institusjonelle vitenarkivet (det grønne sporet).

Innføring av en slik institusjonell rettighetspolitikk vil sikre at alle UiO-forfattere beholder rettigheter til AAM (Author Accepted Manuscript) slik at dette kan lastes opp i Cristin og tilgjengeliggjøres i UiOs vitenarkiv, for tiden DUO, på samme tidspunkt som den blir publisert hos tidsskriftet. På denne måten oppfylder forskeren og institusjonen kravene til umiddelbar åpen tilgang samtidig som UiO sikrer at våre forskere fritt kan velge publiseringskanal.

Innføring av denne rettighetspolitikken vil gjøre det mulig å oppfylle gjeldende [Open Access politikk ved UiO](#) pkt. 2: “Alle ansatte tilsatt ved UiO etter 4. juli 2013 plikter å gjøre sitt beste for at avleverte vitenskapelige artikler kan gjøres tilgjengelig så snart som mulig via det elektroniske vitenarkivet på UiOs nettsted.”

Juridisk ansvar

Det juridiske ansvaret legges til institusjonen, ikke den enkelte forsker. Institusjonen er juridisk ansvarlig for tolkning av denne politikken, for å løse eventuelle tvister om dens tolkning og anvendelse og å sørge for behandling av søknader om unntak fra regelen om åpen tilgjengeliggjøring.

Rettighetspolitikk for UiO

- Rettighetspolitikken skal sikre at UiOs forfattere beholder rettigheter til å dele og bruke sin aksepterte manuskriptversjon (AAM) fritt.
- UiO har en ikke-eksklusiv rett til å gjøre alle vitenskapelige artikler forfattet av studenter og ansatte tilknyttet institusjonen tilgjengelige med en [Creative Commons lisens](#) CC BY 4.0 i UiOs vitenarkiv, for tiden DUO.
- Ansatte og studenter som ønsker å reservere seg fra dette har anledning til å søke om unntak for enkeltartikler. Søknad sendes i eget nettskjema og trenger ikke å begrunnes.
- UiO ved rektor er juridisk ansvarlig for tolkning av rettighetspolitikken og for å løse eventuelle tvister om dens tolkning og anvendelse.

Politikken foreslås implementert for manuskript til vitenskapelige artikler innsendt av UiO-forfattere fra og med 1.1.2023.

FORSLAG TIL VEDTAK

Universitetsstyret vedtar innføring av institusjonell rettighetspolitikk med virkning fra 1. januar 2023.

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Randi Halveg Iversby
bibliotekdirektør

Vedlegg
Saksnotat

SAKSNOTAT

Innføring av institusjonell rettighetspolitikk (Institutional Rights Retention Policy, IRRP)

Bakgrunn

Regjeringen har lenge hatt som mål at alle norske vitenskapelige artikler finansiert av offentlige midler skal være åpent tilgjengelige innen 2024. I den nylig fremlagte Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032; Meld.St.5 (2022-2023) heter det at *forskningsresultater skal være umiddelbart tilgjengelige [...] og at Norge deltar i internasjonalt samarbeid gjennom Horisont Europa, cOAlition S, Science Europe, OECD, Global Research Council og UNESCO for å kreve at forskere ikke må tvinges til å gi fra seg opphavsretten til de store forlagene for å få publisert artiklene sine.*

Gjennom Plan S krever allerede mange finansierer, som Norges forskningsråd, full og umiddelbar tilgang til publikasjoner finansiert av deres prosjekter.

[UiOs strategi for åpen tilgang](#) ble fremlagt i Universitetsstyret 6. september.

Et av målene i strategien er:

UiO skal legge til rette for at kravene om åpen publisering skal kunne oppfylles ved egenarkivering (det grønne sporet og en institusjonell rettighetsstrategi).

Innføring av en institusjonell rettighetspolitikk er en oppfølging av dette.

Problemstilling

Ved publisering i abonnementstidsskrift overdrar, som en hovedregel, forfatteren rettigheter til artikkelen til forlaget. Det vil da være forlaget som bestemmer hvordan materialet kan brukes, både den endelig publiserte versjonen, og også tidligere versjoner av det samme manuskriptet. Disse forholdene kan skape problemer når forskere skal tilgjengeliggjøre sine artikler med umiddelbar åpen tilgang, da forskeren er prisgitt forlagets tillatelse og retningslinjer for å gjøre dette.

UiOs rettighetspolitikk

Innføring av en institusjonell rettighetspolitikk ved UiO skal styrke ansatte og studenters mulighet til fritt å velge hvilke kanaler de publiserer i og samtidig kunne gjøre sine publikasjoner åpent tilgjengelige.

Rettighetspolitikken vil også sikre at UiO kan etterleve krav om åpen tilgang med minst mulig administrasjon for den enkelte forskeren.

Hovedelementer i rettighetspolitikken er:

- Å sikre at UiOs forfattere beholder rettigheter til å dele og bruke sin aksepterte manuskriptversjon (AAM) fritt.
- UiO har en ikke-eksklusiv rett til å gjøre alle vitenskapelige artikler forfattet av studenter og ansatte tilknyttet institusjonen tilgjengelige med en CC BY 4.0 lisens i UiOs vitenarkiv, for tiden DUO.
- Ansatte og studenter som ønsker å reservere seg fra dette har anledning til å søke om unntak for enkeltartikler. Søknad sendes i eget nettskjema og trenger ikke å begrunnes.
- UiO ved rektor er juridisk ansvarlig for tolkning av rettighetspolitikken og for å løse eventuelle tvister om dens tolkning og anvendelse.

Juridisk ansvar

Det juridiske ansvaret legges til institusjonen, ikke den enkelte forsker. Institusjonen er juridisk ansvarlig for tolkning av denne politikken, for å løse eventuelle tvister om dens tolkning og anvendelse og å sørge for behandling av søknader om unntak fra regelen om åpen tilgjengeliggjøring.

På verdensbasis har over 80 institusjoner innført lignende strategier. Ingen institusjoner har, så langt vi kjenner til, blitt møtt med rettslige skritt fra utgivere. Ut fra dette vurderes det som at innføring av en rettighetspolitikk ikke medfører en høy juridisk risiko. I Norge er tilsvarende rettighetsstrategier innført ved UiT, NTNU og UiB. Flere universiteter i Storbritannia har innført eller er i ferd med å innføre tilsvarende. Det samme gjelder flere norske universiteter og institusjoner.

UiO-forfattere og deres medforfattere som av ulike grunner har behov for å reservere seg mot at enkeltartikler omfattes av vår rettighetspolitikk, gis mulighet til reservasjon via et nettskjema.

Opphavsrett

En rettighetspolitikk er basert på at akseptert versjon av et manuskript (AAM) er forfatterens intellektuelle eiendom. Blant aktører og institusjoner som har innført en rettighetsstrategi er det bred enighet om at forfatters rettigheter til sitt aksepterte artikkelmanuskript (AAM) står sterkt.

Forhåndsvarsel

Institusjonen informerer utgiverne om rettighetspolitikken via UiOs nettsider, slik at forhåndsvarsel er gitt. Den enkelte forfatter trenger ikke gi utgiverne ytterligere beskjed ved innsending av manuskripter.

Vurderingen er at en vedtatt og offentliggjort rettighetspolitikk som fastslår at tilgjengeliggjøring av akseptert versjon med en CC BY lisens er et krav fra institusjonen vil overstyre en senere publiseringsavtaleinngåelse med en utgiver.

Dette er samme modell som blant annet UiT (innført 1.1.2022), NTNU (innført 1.10.2022) og UiB (innføres 1.12.2022) har valgt.

Informasjon og veiledning

Universitetsbiblioteket har ansvaret for at ansatte og studenter gis lett tilgjengelig informasjon om UiOs rettighetspolitikk og retningslinjer for åpen publisering. Informasjonen om UiOs politikk skal være tydelig og synlig på nettsidene, og skal lett kunne formidles til samarbeidspartnere utenfor UiO.

Det er videre naturlig å informere sentrale samarbeidspartnere som Cicle U og The Guild. Det planlegges informasjon på nettsiden til Coalition S, og NFR viser til institusjoner med rettighetspolitikk på sine sider.

I tillegg til nettsider og nyhetsoppslag skal UB sørge for god informasjon direkte til fakulteter/forskningsdekaner/forskningsrådgivere og den enkelte forsker.

Dialogen med forskningspartnere/medforfattere vil være en del av ordinær dialog knyttet til forskningssamarbeid.